

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

PODMÍNKY

vypsání ceny za předložení uměleckého návrhu zlaté 10 000 Kč mince
ke 100. výročí zavedení československé měny

V Praze v srpnu 2017

PODMÍNKY

vypsání ceny za předložení uměleckého návrhu zlaté 10 000 Kč mince
ke 100. výročí zavedení československé měny

- 1) Česká národní banka vypisuje cenu nejhodnotnějším návrhům zlaté 10 000 Kč mince, která bude vydána v roce 2019.
- 2) Vypsání ceny se řídí ustanoveními § 2887- 2889 občanského zákoníku o vypsání ceny.
- 3) Cena bude udělena nejhodnotnějším a technickým podmínkám vyhovujícím návrhům.

Vydáním 10 000 Kč mincí má být nejširší veřejnosti připomenuto 100. výročí zavedení československé měny.

Hlavní technickou podmínkou je odevzdání kruhového návrhu provedeného v sádře (lící a rubová strana samostatně) o průměru 190 - 200 mm (bezpodmínečný požadavek mincovny - překročení je důvodem k vyloučení z hodnocení) v patřičné síle, aby snesl manipulaci bez upevnění na podložku. Každý návrh musí být označen soutěžní značkou (heslem vyjádřeným slovně, popř. číselně; kreslené značky jsou nepřípustné) na rubové straně sádrových kotoučů, a to stejnou na lící i rubové straně návrhu mince. Návrhy musejí být předkládány v definitivní podobě; to znamená, že po technické stránce musejí být po drobných úpravách podle požadavků mincovny způsobilé k ražbě. Zásadní podmínkou je, aby pod jednou značkou byl předložen kompletní návrh mince, tj. aby obsahoval alespoň jednu lící a jednu rubovou stranu.

Mincovní pole musí mít tvar dutého zrcadla s nejnižším bodem uprostřed modelu, které se směrem k okrajům zvyšuje, což je podmínkou pro příznivou charakteristiku tečení materiálu. Technický výkres geometrie modelovací formy je uveden v příloze (str. 7). Maximální výška plastiky (reliéfu) ve středové části modelů je 1,8 mm. Plastika musí pokrývat nejméně 50 % plochy mincovního pole; plošné proporce plastiky na jedné straně musí odpovídat plošným proporcím plastiky druhé strany. Při modelaci plastiky je nutné zohlednit její rozmístění v mincovním poli. Masivní a vysoká plastika na jedné straně vyžaduje nižší plastiku na protilehlé ploše druhé strany a naopak.

- 4) Na lící straně (aversu) je nutno umístit v opisu (při obvodu mince) nebo v nápisu (řádcích) název státu „**ČESKÁ REPUBLIKA**“, označení nominální hodnoty „**10 000 Kč**“ a kompozici tří zemských znaků. Postavení zemských znaků se řídí obecnými heraldickými zásadami (český lev na čestném místě uprostřed při horizontálním, popř. nahoře při vertikálním umístění znaků, z pohledu pozorovatele je moravská orlice umístěná vlevo, slezská orlice umístěná vpravo, orlice vlevo nesmí otáčet hlavu do středu mince). Při případné stylizaci nesmí dojít k nečitelnosti či nechtěnému karikování heraldických zvířat, nebo k záměně za jiná heraldická zvířata. Zemské znaky nemusejí vzhledem k velikosti mincovního pole zaujímat celou plochu, musejí však být umístěny v její horní části.

Vyobrazení státního znaku (pro ujasnění jednotlivých heraldických zvířat) je připojeno v příloze k těmto podmínkám. Vzhledem k tomu, že jde o kompozici zemských znaků, nikoliv čtyř heraldických zvířat ze státního znaku ČR, neměla by heraldická zvířata být umístěna ve společném štítu.

Lící stranu je vhodné podle úvahy výtvarníka doplnit o případný motiv, navazující na rubovou stranu. Na místě, kde by podle mínění autora měla být značka mincovny, bude umístěno kolečko o průměru 8 - 10 mm (propočteno na model o průměru 190 - 200 mm).

Na rubové straně (reversu) je nutno zobrazit motiv vztahující se k zavedení československé měny, nápis nebo opis „ČESKOSLOVENSKÁ MĚNA“ a letopočty „1919 2019“. Na místě, kde by měla být autorská značka, umístí výtvarník čtvereček o velikosti 8 x 8 až 10 x 10 mm (propočteno na model o průměru 190 - 200 mm).

Řešením hrany se výtvarník nemusí zabývat.

Výtvarník může k návrhu připojit lístek se soutěžní značkou (heslem) a s textem o rozsahu nejvýše jedné strany papíru formátu A4, ve kterém stručně popíše, jaké motivy na návrhu použil, jaký je jejich zdroj, jak k nim došel, příp. jak je modifikoval a ztvárnil. Tento text může pomoci komisi v orientaci v zobrazených motivech. Z lístku nesmí být nijakým způsobem zřejmé, kdo je autorem návrhu, aby nedošlo k porušení anonymity. Pokud autor podává více návrhů, musí být ke každému návrhu přiložen samostatný lístek, aby nebyla zřejmá ani autorská souvislost mezi jednotlivými návrhy.

Mince bude ražena ze zlata o ryzosti 999.9, její průměr bude 34 mm a hrubá hmotnost 31,107 g. Mince bude ražena také ve špičkové kvalitě, u níž se zvlášť dobře docílí vrcholný lesk i v drobných ploškách proti matovému reliéfu. K této okolnosti by měli účastníci soutěže přihlédnout. Soutěžící mohou shlédnout vzorové modely pamětních mincí po předchozí dohodě se sekretářkou komise, tel. 224 413 409.

5) **Návrhy ucházející se o cenu musejí být odevzdány nebo odeslány poštou do pátku 12. ledna 2018 na adresu:**

a) ***pro poštovní styk***

Česká národní banka
Sekce peněžní a platebního styku
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1

b) ***pro osobní doručení mimo den uzávěrky***

Česká národní banka - podatelna
vchod ze Senovážné ulice,

na dveřích proti vchodu mezi turnikety jsou uvedena telefonní čísla, na která je nutno volat a uvést, že jde o odevzdání sádrového modelu.

Doba příjmu: 7.00 až 17.00, v pátek 7.00 až 15.00 hod.

c) ***pro osobní doručení v den uzávěrky***

Česká národní banka, vchod ze Senovážné ulice, salónek pro návštěvy (chodba vpravo za vchodem)

Doba příjmu: 10.00 až 12.00 hod.

Ke každému návrhu musí být připojena zalepená obálka označená stejnou soutěžní značkou (heslem) jako na modelech. Obálka musí obsahovat lístek se jménem autora návrhu, jeho adresou, telefonním číslem, případně e-mailem, bankovním spojením a shodnou značkou jako na obálce.

Návrhy odeslané poštou musejí být avizovány e-mailem na adresu sarka.vicherova@cnb.cz nebo telefonicky na číslo uvedené v bodech 4 a 6. V oznámení je nutno uvést podací číslo odesílajícího poštovního úřadu. Návrhy musejí být zaslány v obalech pro křehké zásilky odpovídajících přepravním pravidlům pošty. Zásilky musejí být na vnějším obalu označeny „Soutěž na zlatou minci „Československá měna“. Zásilky doručené osobně do ČNB musejí být rovněž řádně zabaleny, aby nemohlo dojít k jejich poškození; zásilky předávané na podatelnu je nutno označit „Soutěž na zlatou minci „ČESKOSLOVENSKÁ MĚNA“.

6) Návrhy zhodnotí Komise pro posuzování návrhů na české peníze. Předsedou komise je zástupce České národní banky, členy komise jsou renomovaní výtvarníci, medailéři, teoretici výtvarného umění, učitelé uměleckých škol a zástupce mincovny. Jednotlivých zasedání se zúčastňují odborní poradci v příslušném oboru. Komisi svolává Česká národní banka jako vypisovatelka ceny. Administrativní práce pro komisi zajišťuje sekretářka komise, Ing. Šárka Vicherová, zaměstnankyně sekce peněžní a platebního styku České národní banky, tel. 224 413 409.

7) Pro nejhodnotnější návrhy se stanoví tyto ceny:

I. cena ..... 40 000,- Kč

II. cena..... 25 000,- Kč

III. cena..... 18 000,- Kč

Kromě cen může komise udělit režijní příspěvek autorům, jejichž návrh byl vyřazen v prvním kole hlasování, a odměnu autorům, jejichž návrh postoupil do druhé nebo třetího kola hlasování. Počet těchto příspěvků a odměn a jejich výše jsou závislé na počtu předložených návrhů a na jejich umělecké a technické úrovni. Ceny, odměny a režijní příspěvky vyplátí Česká národní banka do 30 dnů od výroku komise.

V případě, že žádný z předložených návrhů nebude splňovat podmínky pro udělení cen, může komise vyzvat vybrané autory k úpravě předložených návrhů podle připomínek komise. Vybraní autoři v případě přeložení upraveného návrhu obdrží vyzývací odměnu a vítězný návrh získá I. cenu ve výši 40 000 Kč.

Ceny a odměny ze soutěže vyšší než 10 000 Kč budou podle § 36 odst. 2 písm. l) zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů, sníženy o daň z příjmů ve výši 15 %.

8) Výběr návrhů pro realizaci provádí bankovní rada České národní banky. Bankovní rada není vázána názorem komise, k realizaci však může být vybrán pouze návrh, kterému byla udělena některá z cen, nebo návrh z užší výzvy výtvarníků.

Autorovi, jehož návrh bude realizován (líc i rub), bude vyplacena autorská odměna za převod oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví a výtvarnou spolupráci při realizaci, v celkové částce 50 000 Kč, a to na základě licenční smlouvy s autorem uzavřené. Nepřijme-li autor, jehož návrh bude vybrán k realizaci, návrh licenční smlouvy do 15 dnů poté, co mu bude doručen, vyhrazuje si ČNB právo zahájit jednání o realizaci s autorem jiného návrhu. V případě kombinace lící a rubové strany dvou autorů obdrží každý autor polovinu uvedené částky.

Autor návrhu vybraného k realizaci je povinen na hraně sádrových modelů vyznačit tzv. ražební postavení, tj. vzájemnou polohu lícové a rubové strany.

Bude-li nutno provést na přijatém návrhu úpravy, je autor povinen provést je bezplatně ve spolupráci s určenou mincovnou a za tím účelem se na vyzvání do mincovny dostavit. Náklady na jízdné spojené s cestou autora do mincovny budou hrazeny Českou národní bankou zvláště po předložení příslušných dokladů. Jestliže by autor návrhu vybraného k realizaci nemohl provést či dokončit z jakéhokoliv důvodu definitivní úpravy ve stanovené době, má Česká národní banka právo nechat úpravy provést jiným výtvarníkem nebo zadat k realizaci jiný návrh.

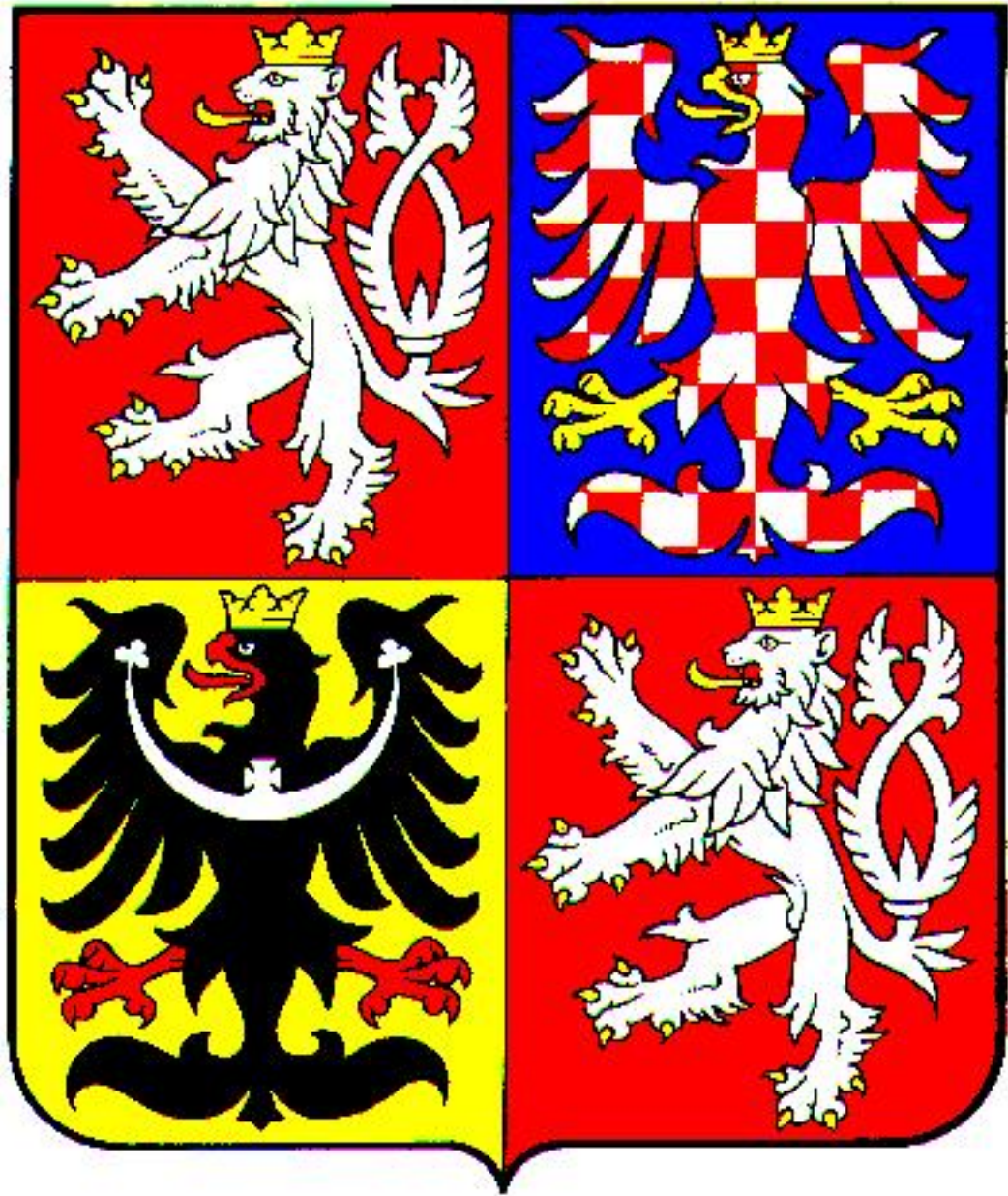
Po realizaci návrhu obdrží autor autorský odražek lící a rubové strany mince z obecného kovu označený číslem 1.

Pokud nebude mince realizována vůbec, obdrží výtvarník, který v soutěži získal I. cenu, k této ceně částku 20 000 Kč. Pokud bude realizován jiný návrh než ten, kterému byla udělena I. cena, dostane autor návrhu, který získal I. cenu, částku 20 000 Kč.

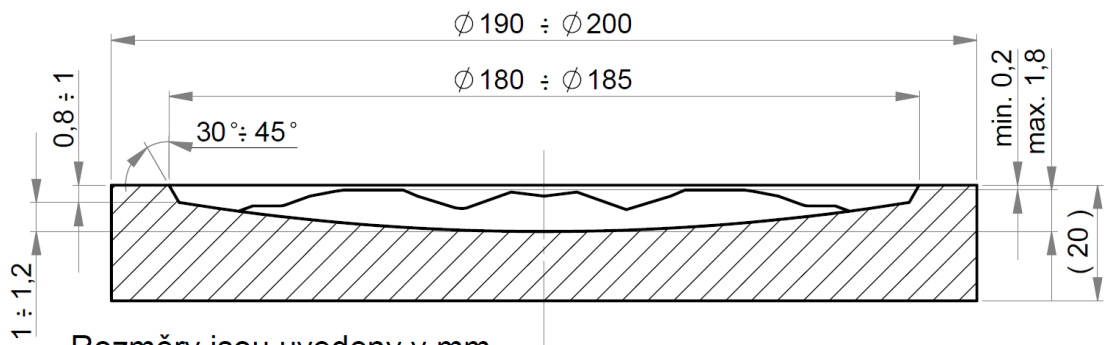
- 9) Autorské právo k oceněným návrhům zůstává nedotčeno. Návrhy, které obdržely ceny nebo byly odměněné alespoň částkou 10 000 Kč, se stávají vlastnictvím České národní banky.

Ing. Josef Ducháček
ředitel sekce

JUDr. Jaroslav Moravec, Ph.D.
předseda komise

Technický výkres geometrie modelovací formy

Rozměry jsou uvedeny v mm

Maximální výška reliéfu = 1,8 mm

Minimální výška reliéfu i písma = 0,4 mm

Minimální rozdíl mezi reliéfem a okrajem sádry = 0,2 mm

100. VÝROČÍ ČESKOSLOVENSKÉ MĚNY
100. VÝROČÍ ČESKOSLOVENSKÉ KORUNY
100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY

Upozornění: následující text je zpracován jako společný podkladový materiál pro tři souběžně vypisované ceny za předložení uměleckého návrhu mincí:

- 1) zlaté uncové 10 000 Kč ke 100. výročí zavedení československé měny,
- 2) bimetalové 2 000 Kč ke 100. výročí zavedení československé koruny,
- 3) zlaté vysokohmotnostní 100 000 000 Kč ke 100 letům česko-slovenské koruny.

I když se v zásadě jedná o stoleté výročí jednoho souboru politických, ekonomických, měnových a organizačních opatření, záměrem vypisovatelky cen je pojmout historii naší měny a její peněžní jednotky na každé ze tří mincí mírně odlišným způsobem, který by se měl autor pokusit vyjádřit vhodnou volbou motivů.

1) Zlatá uncová mince 10 000 Kč, průměr 34 mm, hmotnost 31 g.

Tato mince by měla připomínat samotné 100. výročí zavedení československé měny, které představuje období od února do března 1919, kdy byl v únoru přijat tzv. zmocňovací zákon a na jeho základě bylo v březnu provedeno okolkování bankovek Rakousko-uherské banky a měnová odluka, po níž začala být československá měna samostatně obchodována na devizových trzích.

Na návrh je proto zadáván text odpovídající obvyklému schématu ČESKOSLOVENSKÁ MĚNA 1919 2019.

2) Bimetalová (stříbrná a zlatá) mince 2 000 Kč, průměr 40 mm, hmotnost cca 34,5 g.

Tato mince by měla připomínat 100. výročí zavedení samotné československé koruny jako peněžní jednotky, která byla definována v dubnu 1919 i se zkratkou Kč (bankovky okolkované při měnové odluce ještě nebyly korunami československými).

Na návrh je proto zadáván text ČESKOSLOVENSKÁ KORUNA 1919 2019.

3) Zlatá vysokohmotnostní mince 100 000 000 Kč, průměr cca 500 mm, hmotnost 100 kg.

Tato mince by měla připomínat existenci koruny jako peněžní jednotky našeho státu, která trvá, i přes všechny politické a měnové peripetie, již sto let. Záměrně je proto v názvu použit spojovník ve slovu česko-slovenské, neboť vyjadřuje historickou skutečnost oddělení české a slovenské koruny a jejich samostatný vývoj v letech 1939-1945 a znovu po roce 1993. Mince by měla být hlavním exponátem výstavy na Pražském hradě v roce 2019 a na návrh je proto zadáván text odpovídající názvu výstavy 100 LET ČESKO-SLOVENSKÉ KORUNY 1919 2019.

Vzhledem k počtu tří mincí a složitosti tématu jsou uzávěrky vypsání ceny rozděleny do třech termínů v pořadí podle předpokladu náročnosti zpracování tématu a potřeby zadání do výroby:

zlatá vysokohmotnostní mince	16. listopadu 2017,
bimetalová mince	15. prosince 2017,
zlatá uncová mince	12. ledna 2018.

Vypisovatelka cen předpokládá, že autoři využijí své výtvarné zpracování tématu postupně na všechny mince.

STRUČNÁ HISTORIE ČESKOSLOVENSKÉ MĚNY

Historie československé měny, jako samostatné měny samostatného státu československého a posléze českého, se začala psát na konci roku 1918 brzy po vyhlášení Československa. Krátce po rozpadu Rakouska-Uherska začal být pocítován nedostatek zákonného oběživa (mincí a bankovek Rakousko-uherské banky). Protože však mladý stát nebyl ještě připraven na zavedení vlastní měny, byla zahájena výroba poukázek Zemské banky království Českého, jež měly sloužit jako náhrada obíhajících bankovek. Než však došlo k jejich vydání, změnila se situace rakousko-uherské korunové měny v nástupnických státech a první československý ministr financí Alois Rašín se rozhodl urychlit zavedení vlastní československé měny, tedy přistoupit k měnové odluce od rakousko-uherské měny.

Na konci prosince 1918 navrhl Rašín vládě provést odstavku československé měny kolkováním rakousko-uherských bankovek. Po podrobném naplánování akce schválilo Revoluční národní shromáždění 25. února 1919 zákon č. 84/1919 Sb. z. a n. (tzv. zmocňovací zákon), jímž byl ministr financí zmocněn, aby provedl nařízením okolkování bankovek a soupis jmění za účelem uložení majetkové dávky. Následně byly uzavřeny hranice československého státu a zastaven veškerý pohyb zboží a osob. Jednotlivým sběrnam bankovek, které byly zřízeny státními komisariáty, byly distribuovány kolky a ve dnech od 3. do 9. března 1919 (na Slovensku až do 12. března; na Podkarpatské Rusi dodatečně až v roce 1920) byla provedena samotná reforma. Při ní bylo zadrženo 50 % soukromé držby oběživa a za ni byla vydána nucená 1% státní půjčka.

Dalším aktem, který měl směřovat k upevnění samostatné měny, bylo založení celostátní centrální emisní instituce. Základní zásady její existence se objevily již v nařízení československé vlády č. 119 Sb. z. a n. ze 6. března 1919 a později v zákoně č. 187/1919 Sb. z. a n., jimiž byl ministr financí zmocněn obstarávat funkce centrální banky, a zřídit si k tomuto účelu Bankovní úřad ministerstva financí. Činnost této instituce však byla podrobně upravena až 12. května 1919 na základě nařízení vlády č. 246/1919 Sb. z. a n.

Po celou dobu existence Bankovního úřadu se do jeho činnosti promítaly dvě koncepce měnové politiky Československé republiky. Na jedné straně to byla deflace čili politika zhodnocování měny, jež usilovala o výrazné snížení cenové hladiny v republice a udržení vysokého kurzu koruny v zahraničí. Tuto koncepci reprezentoval Alois Rašín. Na druhé straně se jednalo o alternativní postoj tzv. stabilizace měny na nižším měnovém kurzu, kterou prosazoval zejména Karel Engliš. Na počátku 20. let převládla deflacionistická koncepce prováděná za pomoci výrazného zhodnocení československé koruny na mezinárodních devizových trzích. Jejím důsledkem však vedle omezení inflace byla i rozsáhlá hospodářská krize.

Bankovní úřad ministerstva financí byl vždy vnímán jako provizorní řešení předcházející vzniku definitivní centrální (též cedulové, emisní, ústřední) banky. Přestože zákon č. 347 Sb., na jehož základě se měla ustavit, byl schválen již v roce 1920, k jejímu vzniku došlo až 1. dubna 1926. Národní banka Československá již převzala stabilizovanou měnu, jejíž kurz se ustálil a ustálená hodnota koruny vedla ke stabilizaci ekonomiky a podpořila její rozvoj. Završením procesu její stabilizace bylo zavedení měny zlaté devizy zákonem č. 166/1929 Sb. z. a n. na podzim roku 1929, kterou byl stanoven zlatý obsah Kč (44,58 mg ryzího zlata za 1 Kč). Československo se tak zařadilo mezi země tzv. zlatého standardu.

Následující období v činnosti Národní banky, zahrnující léta 1930 až únor 1934, poznamenala Velká hospodářská krize. Na výrazný pokles exportu vedení banky reagovalo snahou o přizpůsobení domácích cen světové úrovni za využití standardních měnových nástrojů. Ty se však ukázaly jako málo účinné. Nakonec proto zvítězila radikální koncepce odhodnocení měny prezentovaná vládou. Přes odpor bankovní rady Národní banky byla provedena 17. února 1934 první devalvace koruny snížením zlatého obsahu Kč o šestinu. Proti tomuto opatření se postavili tehdejší vrcholní funkcionáři banky v čele s guvernérem Vilémem Pospíšilem a podali demisi.

K další devalvaci došlo v roce 1936, neboť bylo nutné reagovat na odhodnocení francouzského franku a dalších měn, tzv. zlatého bloku. Zákon o úpravě československé měny byl vyhlášen 9. října 1936. Obsah zlatého krytí koruny byl snížen z 37,15 mg na 31,21 mg.

Mnichovská dohoda v roce 1938 přinesla z měnového hlediska zmenšení území, na němž byla československá koruna měnovou jednotkou. Stejně tak i Národní banka musela uzavřít všechny své pobočné ústavy, které se nacházely na odňatém území (další pak ztratila ještě po I. vídeňské arbitráži ve prospěch Maďarska). Zároveň bylo nutné uspokojit také národnostní požadavky Slováků. Na základě vládního nařízení z 27. ledna 1939, které proměnilo korunu československou (Kč) v korunu česko-slovenskou (K), se proměnil i název cedulové instituce na Národní banku Česko-Slovenskou. Rozšíření statutárních orgánů banky nabídlo větší prostor pro reprezentaci Slováků. Aplikaci nového uspořádání však již znemožnilo vyhlášení Slovenského státu a okupace zbytku českých zemí nacistickým Německem.

Vytvoření Protektorátu Čechy a Morava se odrazilo i na cedulové bance, když se její dosavadní název na doporučení Říšské banky změnil 31. března 1939 na Národní banku pro Čechy a Moravu (vládní nařízení č. 96/1939 Sb.). Stejně tak byla omezena její činnost jen na teritorium Protektorátu Čechy a Morava a došlo k rozluce dosavadní československé měny. Okupační úřady na základě Hitlerova výnosu (č. 75/1939 Sb. z. a n.) navíc úředně stanovily kurz koruny k německé marce v poměru 10 K za 1 říšskou marku (RM). V souvislosti se vznikem celní unie se pak změnilo i postavení protektorátní měny. Ta na základě vládního nařízení č. 321/1940 Sb. fakticky přestala být samostatnou měnou, neboť se její hodnota nově odvozovala od hodnoty říšské marky. Proto se také od 1. října 1940 zlaté krytí koruny, nyní však již pouze teoretické, zvýšilo z 31,21 mg na 35,84 mg. Po celou dobu okupace českých zemí nacistickým Německem uplatňovala okupační moc taková opatření, která usilovala o podlomení protektorátní měnové, finanční a hospodářské stability. Jedním z projevů bylo i oddisponování více než 45 tun měnového zlata do Německé říšské banky.

Po osvobození Československa byla usnesením československé vlády zřízena v Národní bance dočasná správa, na kterou přešla všechna práva a povinnosti původních statutárních orgánů ústavu. Vedle ní však i nadále působila na území Slovenska Slovenská národní banka. Ke sloučení obou institucí došlo až 26. listopadu 1945 na základě dekretu prezidenta republiky č. 139/1945 Sb. z 19. října 1945. Stejně tak byla ukončena i činnost Československého měnového úřadu, který vznikl dle dekretu prezidenta republiky z 12. listopadu 1944 o správě měny a vydávání platidel na osvobozeném území a plnil funkci cedulového ústavu pro účely nejprve exilové vlády v Anglii, a poté i československé košické vlády. Ke změně právních poměrů banky došlo až po nastolení komunistického režimu, když 11. března 1948 přijalo Národní shromáždění dlouho připravovaný zákon č. 38/1948 Sb., o Národní bance Československé.

Nejvýznamnějším úkolem Národní banky po osvobození ČSR bylo sjednocení měnového území, neboť po skončení druhé světové války zde obíhaly čtyři měny, a to protektorátní koruny, říšské marky, slovenské koruny a maďarská pengó. Zároveň i množství oběživa a vkladů bylo neúměrně vysoké. Proto byla dne 19. října 1945 vyhlášena dekretem prezidenta republiky č. 91/1945 Sb. měnová reforma, která s účinností od 1. listopadu 1945 zavedla na území poválečného Československa novou měnovou jednotku – Kčs. Dosavadní obíhající papírová platidla byla prohlášena za neplatná. Za platné bankovky se mohly vyměňovat hodnoty pouze do výše 500 Kčs. Nadbytečné prostředky hospodářských subjektů i jednotlivců byly vázány na zvláštních účtech. Později byl stanoven také nový oficiální kurz československé koruny ve výši 50 Kčs za 1 USD. Československá koruna vyjádřená ve zlatě tak činila jednu padesátinu zlatého obsahu dolaru, tedy 17,773 mg ryzího zlata.

Státní banka československá byla zřízena po vydání zákona č. 31 z 9. března 1950 jako instituce, která byla přímo podřízena ministerstvu financí. Nový ústav převzal veškerá práva a závazky nejenom Národní banky Československé jako cedulového ústavu, ale i Živnostenské

banky, Slovenské Tatrabanky a Poštovní spořitelny. Svoji činnost zahájila dne 1. července 1950 jako ústřední emisní banka poskytující provozní úvěry jednotlivým výrobním organizacím. V roce 1958 se na základě zákona č. 43/1958 Sb. působnost Státní banky československé rozšířila o financování a úvěrování investic včetně financování a úvěrování stavebně-montážních prací.

Nejvýznamnějším měnovým opatřením z doby komunistického režimu byla nepochybně peněžní reforma na základě zákona č. 41/1953 Sb. Dnem 1. června 1953 byla vydána nová zákonná platidla a stažena stará. Měnilo se 300 Kčs na osobu v poměru 5:1, ostatní hotovosti v poměru 50:1. Nové vklady byly přepočteny ve stanoveném poměru, vázané vklady byly anulovány. Na základě zlatého obsahu (1 Kčs = 0,1234526 g ryzího zlata) byl stanoven i kurz československé koruny k zahraničním měnám. Zároveň byl zrušen i dosud existující lístkový systém na potravinářské a průmyslové zboží, a tzv. dvojitý trh.

K zásadním změnám v organizaci Státní banky československé došlo v důsledku zákonů č. 117/1965 Sb., jímž byla vyňata z působnosti ministerstva financí, a č. 144/1970 Sb., který provedl ústavní zákon o československé federaci i na úrovni cedulové banky.

Na konci 80. let se začalo opět uvažovat o reformě stávajícího ekonomického systému. Během roku 1988 byl připraven zákon č. 130/1989 Sb., o Státní bance československé, který ji definoval jako jeden z ústředních orgánů státní správy ČSSR v oblasti správy měny a bankovního sektoru. Hlavní funkce centrální banky spočívaly od 1. ledna 1990 v oblasti emisní činnosti, devizové a celostátní měnové politiky. V souvislosti se společenskými a ekonomickými změnami došlo v průběhu let 1990-1992 i k řadě úprav v oblasti řízení centrální banky. Jejich vyvrcholením se stal zákon z 20. prosince 1991, č. 22/1992 Sb.

Po zániku Československa vznikla k 1. lednu 1993 rozdělením Státní banky československé na území České republiky nová emisní instituce - Česká národní banka. Její existence je upravena Ústavou České republiky a zákonem o České národní bance č. 6/1993 Sb. Podle znění tohoto zákona se zároveň stala novou peněžní jednotkou na teritoriu České republiky namísto dosavadní československé koruny koruna česká (Kč). K samotné měnové rozluce československé koruny (na korunu českou a korunu slovenskou) však došlo až na základě zákona č. 60/1993 Sb. ze dne 2. února 1993, a to ve dnech od 4. do 8. února 1993. Rozdělení měny se inspirovalo i Rašínovým kolkováním z roku 1919.

Již od počátku 90. let byla československá koruna volně směnitelnou na vnitřním trhu a tento režim si ponechala i česká koruna. Vzhledem k tomu, že v průběhu roku 1995 došlo k výraznému navýšení tempa hospodářského růstu, bylo možné v říjnu 1995 uskutečnit další krok na cestě České republiky k otevřené tržní ekonomice. Na základě zákona č. 219/1995 Sb. byla zavedena vnější směnitelnost české koruny. Jen o dva roky později se Česká národní banka v souvislosti s měnovou krizí navíc rozhodla opustit režim fixního měnového kursu, který dosud působil jako nominální kotva v ekonomice, a byl zaveden plovoucí kurs koruny (floating). Následně byla přijata nová strategie cílování inflace, kdy se inflační cíl stal nominální kotvou celého finančního systému. V souladu s udržením cenové stability také Česká národní banka v letech 2013-2017 přistoupila k uplatnění nekonvenčního nástroje měnové politiky, jednostrannému kurzovému závazku, tj. devizovým intervencím.

V průběhu existence České národní banky došlo i k řadě změn v jejím postavení, kdy se kromě ústřední měnové autority stala také institucí vykonávajícím dohled nad finančním trhem a orgánem, jenž je příslušný k řešení krizí na finančním trhu. Hlavním cílem České národní banky je v současné době péče o cenovou a finanční stabilitu a o také o bezpečné fungování finančního systému v České republice.

MOTIVY K TÉMATU ČESKO-SLOVENSKÉ MĚNY A CENTRÁLNÍ BANKY

Důležité letopočty

Pro vývoj česko-slovenské koruny jsou důležité zejména tyto letopočty.

- 1919 měnová odluka, oddělení části oběživa okolkováním rakousko-uherských bankovek vyšších hodnot, zavedení koruny československé (zkratka Kč), založení Bankovního úřadu ministerstva financí, zahájení vydávání státovek
- 1926 vznik Národní banky Československé, zahájení vydávání bankovek
- 1929 československá koruna se stala měnou zlaté devizy
- 1934 I. devalvace československé koruny (snížení zlatého obsahu měny)
- 1936 II. devalvace československé koruny (snížení zlatého obsahu měny)
- 1939 změna názvu měny – koruna česko-slovenská (zkratka K)
- 1939 vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava, měnová rozluka se Slovenskem, přeměna Národní banky Česko-Slovenské na Národní banku pro Čechy a Moravu, koruna je měnou vedle říšské marky
- 1940 celní unie mezi Protektorátem a Velkoněmeckou říší, koruna poklesla na úroveň zlomku říšské marky (revalvace zlatého obsahu)
- 1945 měnová reforma – sjednocení českého a slovenského měnového území, obnova československé měny (Kčs), obnova Národní banky Československé (NBČS)
- 1950 nahrazení Národní banky Československé Státní bankou československou
- 1953 peněžní reforma
- 1989 zrušení zlatého obsahu československé koruny
- 1993 zavedení české a slovenské měny (česká koruna a slovenská koruna), vznik České národní banky
- 1995 zavedení plné směnitelnosti české koruny
- 1997 režim cílování inflace
- 2009 zánik slovenské koruny, přijetí jednotné evropské měny euro Slovenskou republikou
- 2013 ČNB přijala tzv. kurzový závazek, provádění devizových intervencí
- 2017 ukončení kurzového závazku

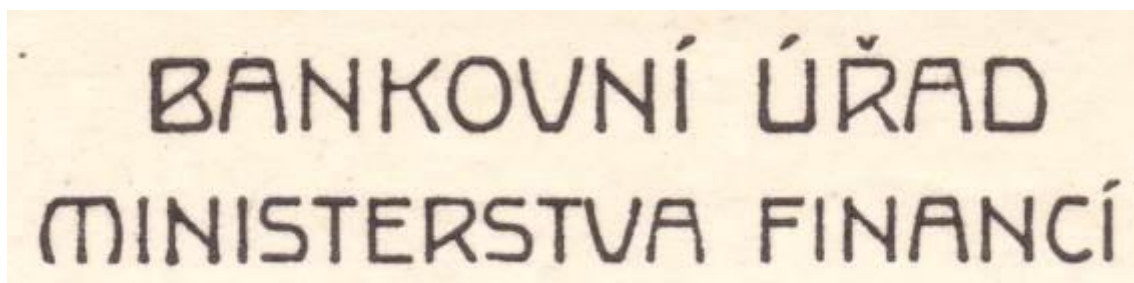
Názvy emisní instituce

Měnovou politiku prováděla na našem území emisní instituce, jejíž názvy se měnily takto.

- 1919-1926 Bankovní úřad ministerstva financí (zkratka BÚMF)
- 1926-1938 Národní banka Československá (zkratka NBČ, nikoliv NBČS)
- 1938-1939 Národní banka Česko-Slovenská
- 1939-1945 v Protektorátu Čechy a Morava Národní banka pro Čechy a Moravu v Praze (oficiální název zněl včetně domicilu „v Praze“, zkratka NBČM), ve Slovenském státu Slovenská národná banka (zkratka SNB)
- 1945-1950 Národní banka Československá (zkratka NBČS)
- 1950-1992 Státní banka československá (zkratka SBČS)
- 1993- v České republice Česká národní banka (zkratka ČNB), ve Slovenské republice Národná banka Slovenska (NBS)

Emblémy (loga) emisních institucí

Pokud je známé a zjistitelné z dochovaných dokumentů, Bankovní úřad ministerstva financí nepoužíval žádné standardizované emblémy či loga. Použitelný je celý název nebo zkratka BÚMF.

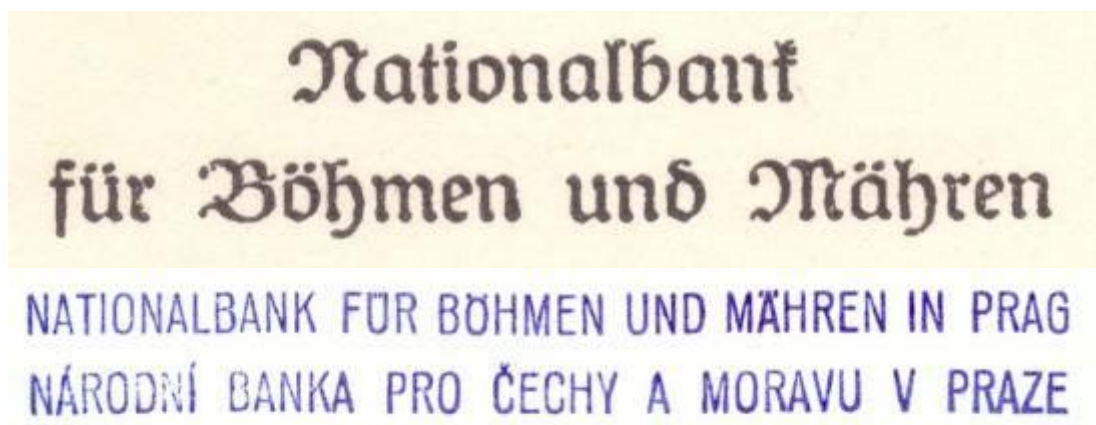

BANKOVNÍ ÚŘAD
MINISTERSTVA FINANCÍ

Národní banka Československá používala v letech 1926-1939 emblém NBČ s jistou variabilitou grafického provedení.

Národní banka pro Čechy a Moravu podle dostupných dokumentů také nepoužívala žádné standardizované emblémy či loga, snad pro složitost názvu ve dvou jazykových mutacích, kde německá měla přednost. Použitelný je celý název v německé a/nebo české mutaci.

Národní banka Československá po změně zkratky v roce 1945 používala jednoduchý emblém s písmeny NBČS v kruzích s různým tvarem zakončení písmen.

Státní banka československá používala po dobu své existence jednoduchý emblém s písmeny SBČS ve čtverci nebo bez něj.

Česká národní banka používá tři typy loga – jednořádkové, dvouřádkové a třířádkové.
Pro případné použití je preferováno logo třířádkové.

U příležitosti 100 let česko-slovenské koruny má ČNB vytvořen výroční logotyp, který vychází ze základního logotypu ČNB (písmo z rodiny písem Solpera). Výroční logotyp tvoří logo základní, dvě loga zjednodušená a jedno logo doprovodné.

Zatímco na mincích 10 000 Kč a 2 000 Kč se použití emblémů a loga nepředpokládá, na minci 100 000 000 Kč se použití historických emblémů a loga doporučuje a vítá.

Sídla (budovy ústředí) centrální banky

Od svého vzniku v roce 1919 sídlilo ústředí Bankovního úřadu ministerstva financí, později Národní banky Československé a Národní banky pro Čechy a Moravu až do roku 1950 v budově bývalé pražské filiálky a hlavního ústavu Rakousko-uherské banky v Praze v Schebkově paláci, Praha-Nové Město č.p. 936, Bredovská 5 (dnes Národohospodářský ústav Akademie věd České republiky, Politických vězňů 7) ...

... historická budova má bohatě zdobený interiér.

Významná byla pro Národní banku Československou i budova Tiskárny bankovek Národní banky Československé, Praha-Nové Město č.p. 943, Růžová 6 (dnes Státní tiskárna cenin), jediná uskutečněná novostavba z rozsáhlého projektu vykoupení domů mezi ulicemi Bredovská, Jindřišská, Růžová a Olivova, kde měl být vybudován bankovní palác. Tiskárna bankovek byla až do roku 1953 organizační složkou centrální banky a po přechodnou dobu byly v budově i úřadovny, pokladny a trezory Národní banky.

Tiskárna bankovek patřila na přelomu 20. a 30. let k nejmodernějším ceninovým grafickým ústavům na světě. Fasáda její budovy je zdobena plastikami Celdy Kloučka v čele s hlavou symbolické Republiky. Plastice byla za německé okupace odtesána frygická (frýžská) čapka, symbol svobody.

Od roku 1950 sídlila Státní banka československá a dosud sídlí Česká národní banka v budově bývalé Živnostenské banky, Praha-Nové Město č.p. 864, Na Příkopě 28 (nezaměňovat s pozdější Živnostenskou bankou, dnes UniCredit Bank, která není právním nástupcem původní Živnostenské banky a dříve sídlila v nedaleké budově bývalé Zemské banky království Českého, Praha–Nové Město č.p. 858, Na Příkopě 20).

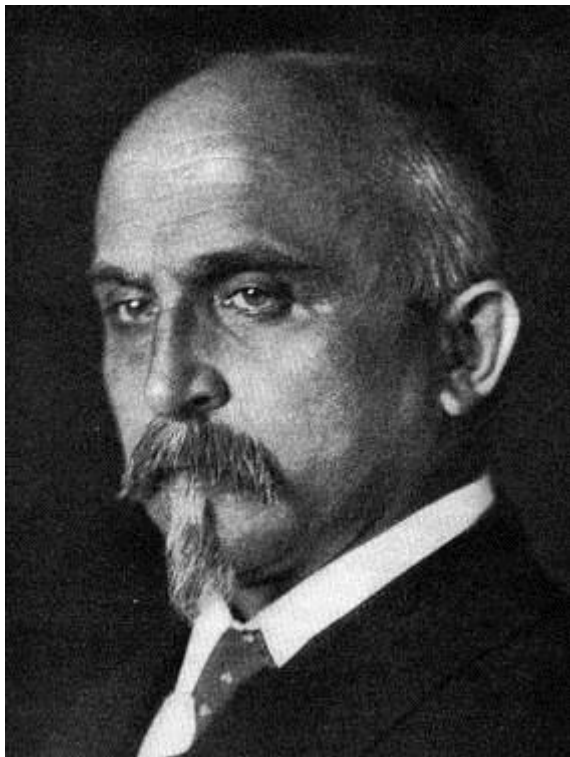
Symbolem České národní banky je také sousoší Genia (Světlohoše) se lvem, tepaná plastika Antonína Poppa přenesená na budovu při její stavbě ze zbořené původní budovy Živnostenské banky.

Představitelé centrální banky

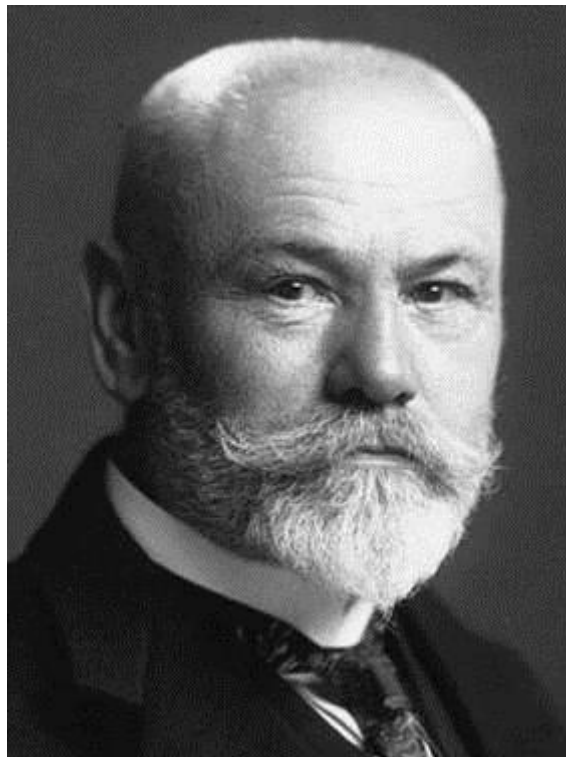
Představiteli Bankovního úřadu ministerstva financí byli v letech 1919-1926 předsedové bankovního výboru (tuto funkci vždy vykonával úřadující ministr financí).

6. 3. 1919 - 8. 7. 1919

JUDr. Alois RAŠÍN
předseda bankovního výboru

10. 7. 1919 - 9. 10. 1919

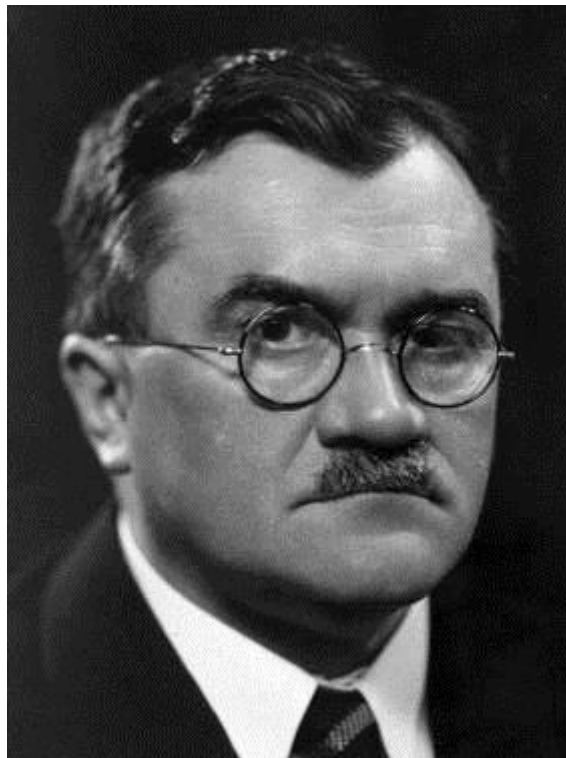
Prof. Cyril HORÁČEK
předseda bankovního výboru

9. 10. 1919 - 25. 5. 1920

Kuneš SONNTÁG
předseda bankovního výboru

25. 5. 1920 - 19. 3. 1921

Prof. JUDr. Karel ENGLIŠ
předseda bankovního výboru

22. 3. 1921 - 26. 9. 1921

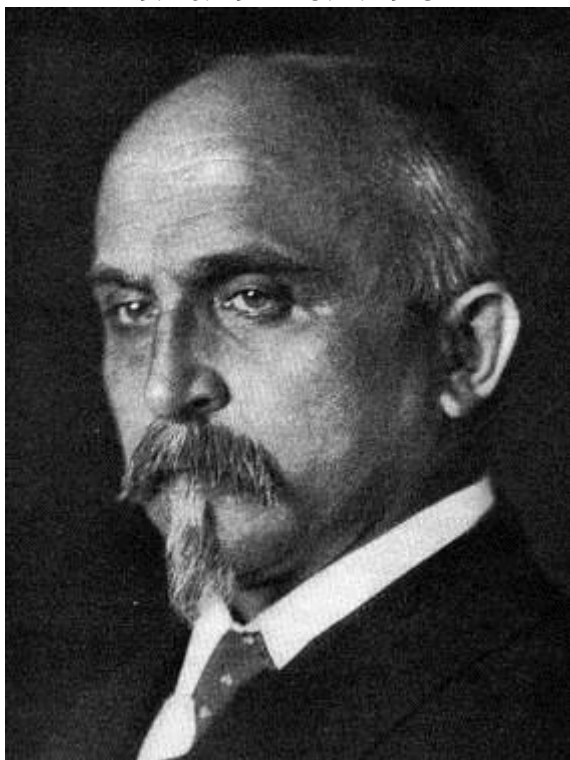
Vladimír HANAČÍK
předseda bankovního výboru

3. 10. 1921 - 7. 10. 1922

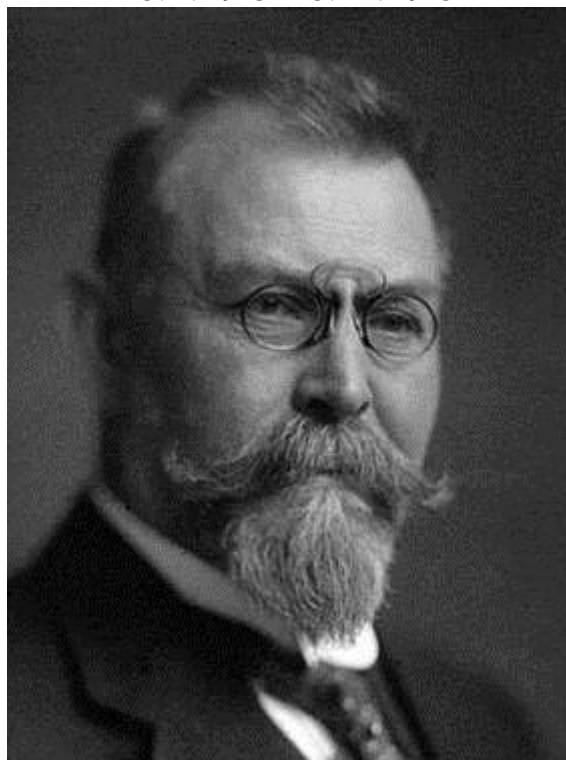
Augustin NOVÁK
předseda bankovního výboru

9. 10. 1922 - 5. 1. 1923

JUDr. Alois RAŠÍN
předseda bankovního výboru

25. 2. 1923 - 15. 11. 1925

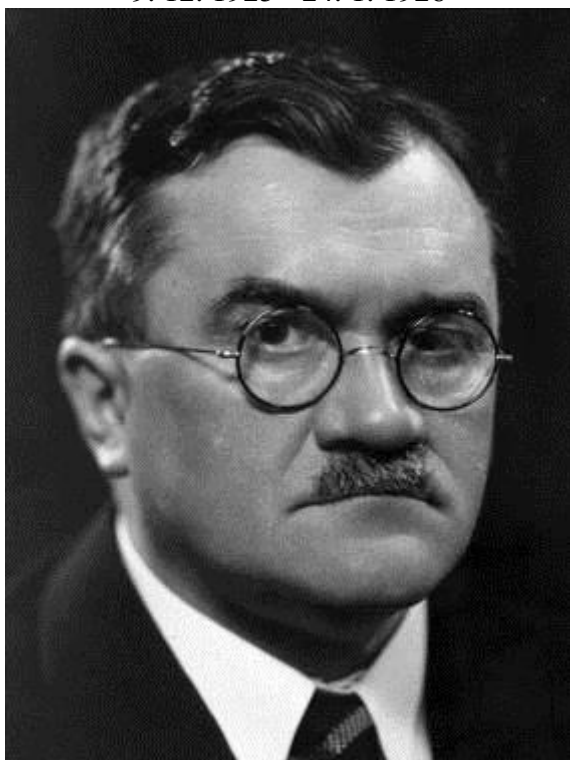

Ing. Bohdan BEČKA
předseda bankovního výboru

Představitelem Národní banky byl v letech 1926-1950 guvernér, pouze po přechodnou dobu v letech 1945-1948 byl představitelem předseda dočasné správy.

9. 12. 1925 - 24. 1. 1926

Prof. JUDr. Karel ENGLIŠ
předseda bankovního výboru

25. 1. 1926 - 16. 2. 1934

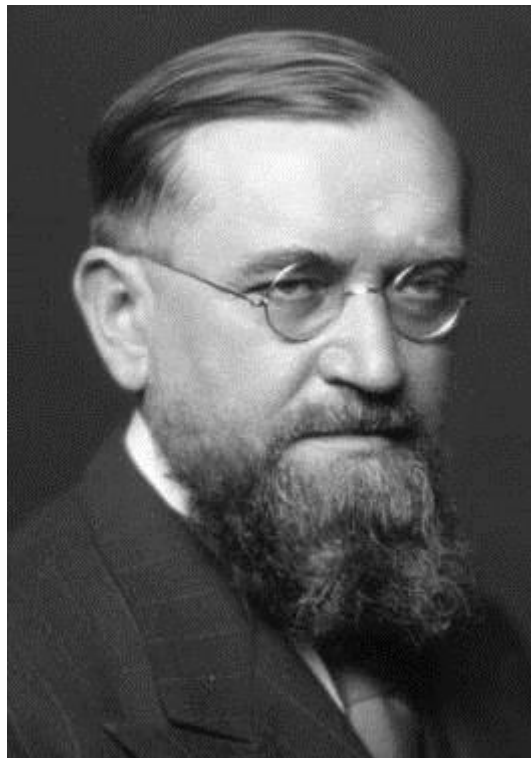
JUDr. Vilém POSPÍŠIL
guvernér

23. 2. 1934 - 20. 2. 1939

Prof. JUDr. Karel ENGLIŠ
guvernér

21. 2. 1939 - 18. 5. 1945

JUDr. Ladislav František DVOŘÁK
guvernér

Představitelem Státní banky československé byl zprvu generální ředitel, od roku 1971 předseda a od roku 1992 opět guvernér.

1. 6. 1945 - 1. 7. 1950

JUDr. Jaroslav NEBESÁŘ
1. 6. 1945 - 9. 9. 1948 předseda dočasné
správy, 9. 9. 1948 - 1. 7. 1950 guvernér

1. 7. 1950 - 2. 2. 1954

JUDr. Otokar POHL
generální ředitel

20. 2. 1954 - 16. 8. 1957

Jaroslav KABEŠ
generální ředitel

16. 8. 1957 - 3. 10. 1969

JUDr. Otokar POHL
generální ředitel

3. 10. 1969 - 18. 6. 1981

Ing. Svatopluk POTÁČ
3. 10. 1969 - 4. 1. 1971 generální ředitel,
4. 1. 1971 - 18. 6. 1981 předseda

18. 6. 1981 - 1. 11. 1988

Ing. Jan STEJSKAL
předseda

1. 11. 1988 - 29. 12. 1989

Ing. Svatopluk POTÁČ
předseda

29. 12. 1989 - 31. 12. 1992

Doc. Ing. Josef TOŠOVSKÝ
29. 12. 1989 - 21. 4. 1992 předseda,
21. 4. 1992 - 31. 12. 1992 guvernér

Představitelem České národní banky je guvernér, ve zvláštním postavení byl Pavel Kysilka, který na přelomu let 1997-1998 jako viceguvernér zastupoval guvernéra v plném rozsahu.

20. 1. 1993 - 17. 12. 1997

Doc. Ing. Josef TOŠOVSKÝ
guvernér

17. 12. 1997 - 23. 7. 1998

Ing. Pavel Kysilka, CSc.
viceguvernér pověřený zastupováním
guvernéra v plném rozsahu

23. 7. 1998 - 31. 11. 2000

Doc. Ing. Josef TOŠOVSKÝ
guvernér

1. 12. 2000 - 30. 6. 2010

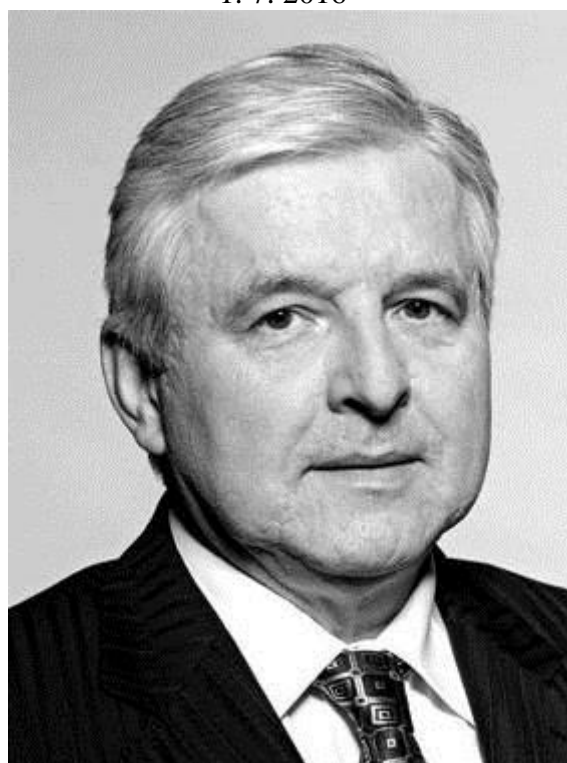
Doc. Ing. Zdeněk TŮMA, CSc.
guvernér

1. 7. 2010 - 30. 6. 2016

Ing. Miroslav Singer, Ph.D.
guvernér

1. 7. 2016 -

Ing. Jiří Rusnok
guvernér

Podpisy představitelů centrální banky

Ve funkčních obdobích některých představitelů centrální banky byla vydána nová platidla. Následující přehled obsahuje podpisy představitelů centrální banky na papírových platidlech z let 1919-2018.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Alois Rašín'. The script is cursive and somewhat stylized, with a long, sweeping tail on the final letter.

Alois Rašín

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kuneš Sonntág'. The script is cursive, with a large, prominent loop on the right side of the signature.

Kuneš Sonntág

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Karel Engliš'. The script is cursive, with a large, prominent loop on the right side of the signature.

Karel Engliš

Novák

Augustin Novák

Bohdan Bečka

Bohdan Bečka

Vilém Pospíšil

Vilém Pospíšil

Ladislav František Dvořák

Ladislav František Dvořák

Jaroslav Nebesář

Jaroslav Nebesář

A highly stylized, cursive handwritten signature in black ink. The letters are interconnected, with a prominent horizontal line at the top and a long, sweeping tail that curves back towards the left.

Josef Tošovský

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Pavel Kysilka". The letters are cursive and somewhat slanted, with a distinct loop at the end of the last letter.

Pavel Kysilka

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Zdeněk Tůma". The letters are cursive and fluid, with a large initial letter and a long, sweeping tail.

Zdeněk Tůma

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Jiří Rusnok". The letters are cursive and somewhat slanted, with a distinct loop at the end of the last letter.

Jiří Rusnok

Nejznámější mince a papírová platidla

Mince měly do roku 1989 ekonomickou povahu státovek (jejich vydavatelem byl stát), od roku 1990 mají povahu bankovek (jejich vydavatelem je centrální banka). Bankovky vydávala vždy centrální banka, v některých obdobích však obíhaly také státovky a poukázky, vydávané státem. Následující přehled obsahuje vyobrazení nejznámějších nebo jinak významných platidel bez ohledu na jejich ekonomickou povahu.

První československá mince, 20 haléřů vzor 1921, autor Otakar Španiel, v oběhu od 18. 2. 1922 (líc a rub).

První československá korunová mince, 1 Kč vzor 1922, autor Otakar Španiel (líc a rub).

5 Kč vzor 1925, autor Otto Gutfreund (líc a rub).

Československá obchodní mince vydaná z iniciativy Aloise Rašín, 1 dukát vzor 1923, tzv. svatováclavský, autoři Jaroslav Benda a Otakar Španiel (líc a rub).

10 Kč vzor 1930, autor Jaroslav Horejc (líc a rub).

Českomoravská (protektorátní) koruna, 1 K vzor 1941, autoři Jaroslav Eder a Otakar Španiel (líc a rub).

Jediná nová oběžná mince poválečného období, 2 Kčs vzor 1947, autor Josef Wagner (líc a rub).

Jeden ze symbolů peněžní reformy a vnucených nepopulárních nominálních hodnot, 3 haléře vzor 1953, výtvarné zpracování atelier mincovny Leningrad (líc a rub).

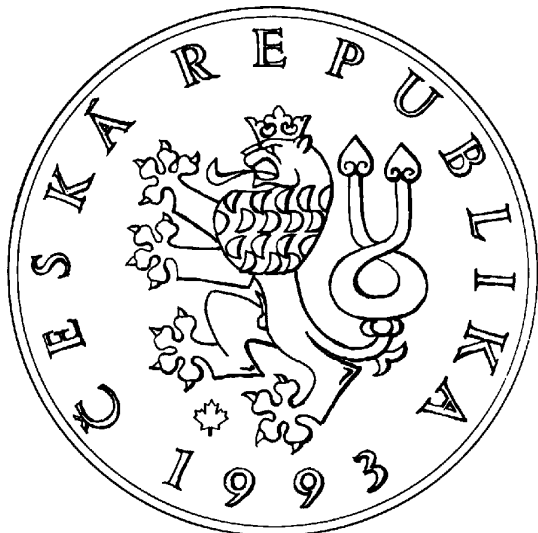
1 Kčs vzor 1957, autorka Marie Uchytlová-Kučová (líc a rub).

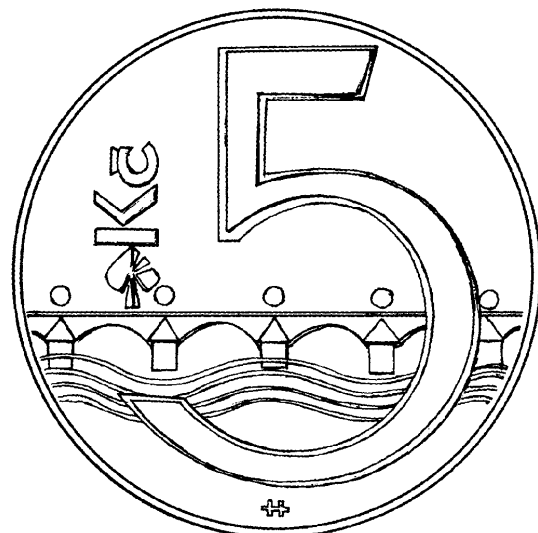
5 Kčs vzor 1966, autor Jiří Harcuba (líc a rub).

Poslední nová československá oběžná mince, 10 Kčs vzor 1992, autorka líce Jarmila-Truhlíková-Spěváková, autor rubu Josef Uprka (líc a rub).

Česká korunová mince, 1 Kč vzor 1993, autorka Jarmila-Truhlíková-Spěváková (líc a rub).

5 Kč vzor 1993, autor Jiří Harcuba (líc a rub).

20 Kč vzor 1993, autor Vladimír Oppl (líc a rub).

První mince České republiky, 50 Kč vzor 1993, autor Ladislav Kozák (líc a rub).

Bankovka Rakousko-uherské banky 100 K vzor 1912 opatřená československým kolčem (uherská strana).

Bankovkové kolky hodnot 20 haléřů, 1 koruna a 10 korun z okolovaných rakousko-uherských bankovek 20 K, 100 K a 1 000 K.

První československá korunová státočka, 1 Kč vzor 1919, výtvarné zpracování atelier tiskárny Haase (líc a rub).

První československé definitivní platidlo, státovka 100 Kč vzor 1919, autor Alfons Mucha, v oběhu od 7. 7. 1919 (líc a rub).

Téma doporučujeme zcela nevyčerpat, neboť je mu věnována samostatná pamětní stříbrná mince 500 Kč s emisí v červenci 2019!

Státovka 500 Kč vzor 1919, autor Alfons Mucha (líc a rub).

Populární státočka 100 Kč vzor 1920 zvaná Hradčany, naše první zelená stokoruna, výtvarné zpracování atelier American Bank Note Company New York (líc a rub).

Státovka 50 Kč vzor 1922, autor František Kysela (líc a rub).

První bankovka Národní banky Československé, 20 Kč vzor 1926, autor Alois Mudruška (líc a rub).

Poslední práce Alfonse Muchy na našich platidlech a první bankovka kompletně připravená a vyrobená v nově vybudované Tiskárně bankovek Národní banky Československé, 50 Kč vzor 1929 (líc a rub).

První bankovka Maxe Švabinského, 100 Kč vzor 1931 (líc a rub).

Vrcholné dílo naší meziválečné bankovkové grafiky, mezinárodně oceněná 1 000 Kč vzor 1934, autor Max Švabinský (líc a rub).

1 K vzor 1940, nevydaná tzv. mobilizační stávková opatřená přetiskem jako platidlo Protektorátu Čechy a Morava (líc).

Stávková 100 K vzor 1940, typické námětově neutrální platidlo Protektorátu (líc a rub).

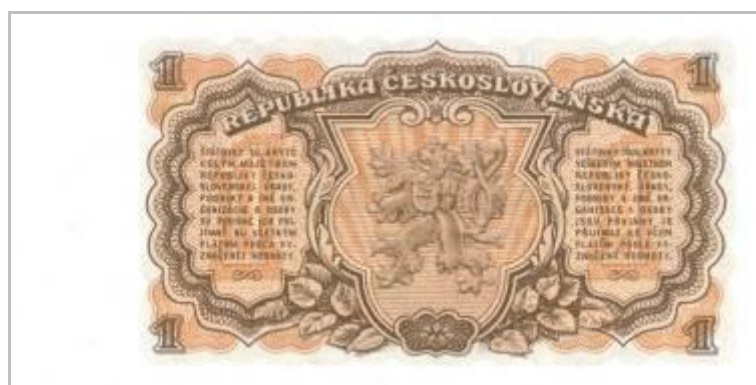
Poukázka 1 K vzor 1944, vytištěná v Sovětském svazu a přivezená na naše území vojsky Rudé armády (líc).

100 Kčs vzor 1945 z tzv. londýnské emise, vyrobená za války na objednávku československé exilové vlády ve Velké Británii (líc a rub).

Státovka 20 Kčs vzor 1949, autor Karel Svoboda (líc a rub).

Státovka 1 Kčs vzor 1953, vyrobená tajně v Sovětském svazu a vydaná do oběhu při peněžní reformě 1. 6. 1953 (líc a rub).

Bankovka 25 Kčs vzor 1958, autor Karel Svoboda (líc a rub).

Naše nejdéle obíhající bankovka, 100 Kčs vzor 1961, autor František Heřman (líc a rub).

První bankovka poslední československé emise, 1 000 Kč vzor 1985, autor Albin Brunovský (líc a rub).

Bankovka 1 000 Kčs vzor 1985 opatřená českým kolkem (líc).

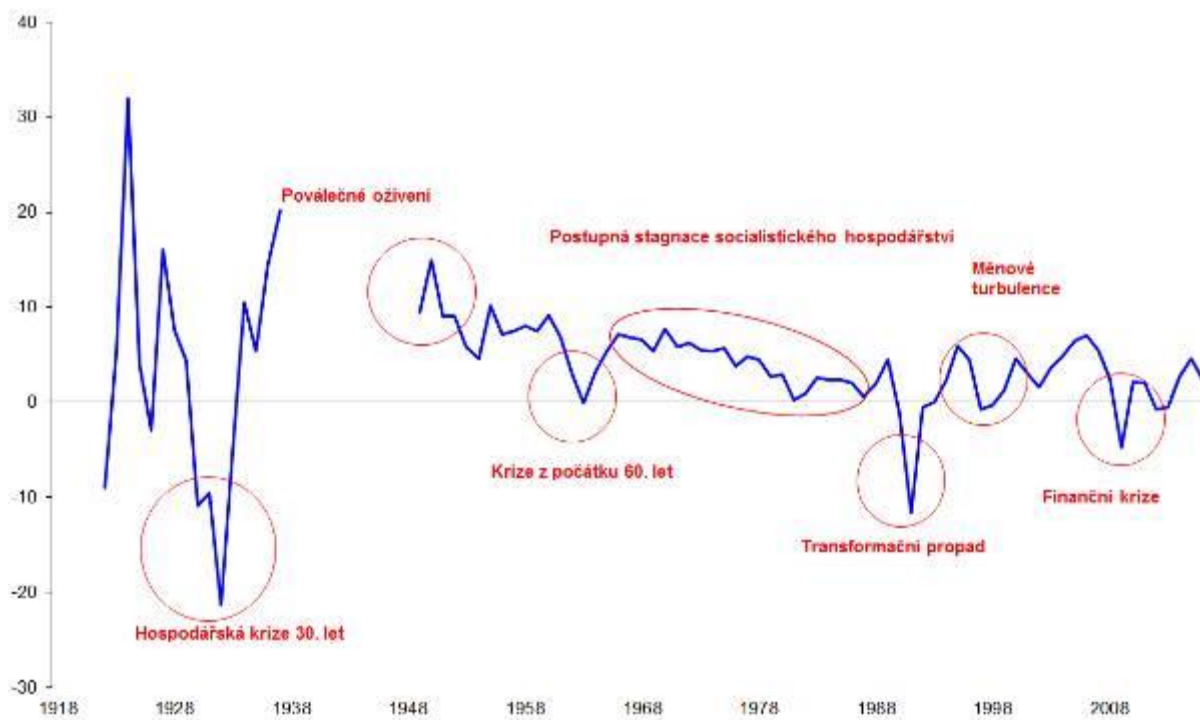
První bankovka České národní banky, 200 Kč vzor 1993, autor Oldřich Kulhánek, v oběhu od 8. 2. 1993 (líc a rub).

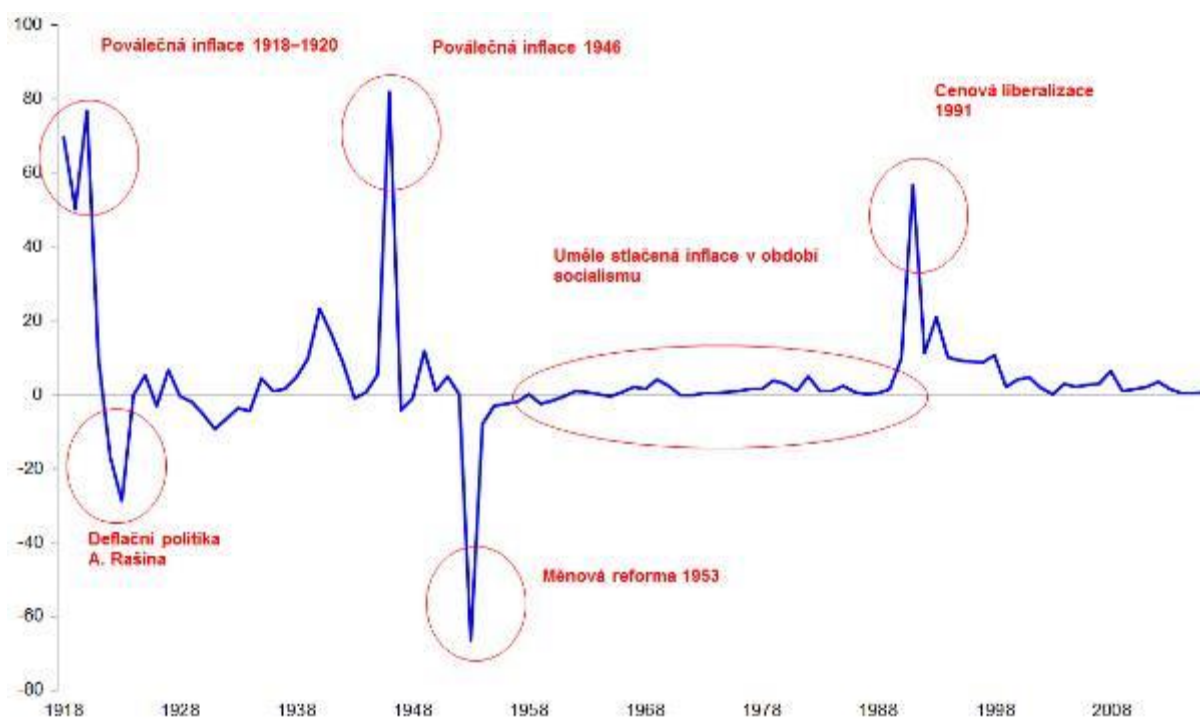
Nejvyšší nominální hodnota českých bankovek, 5 000 Kč vzor 1999 (líc a rub).

Grafy

Ekonomický a měnový vývoj českých zemí od roku 1919 dokumentují tyto grafy.

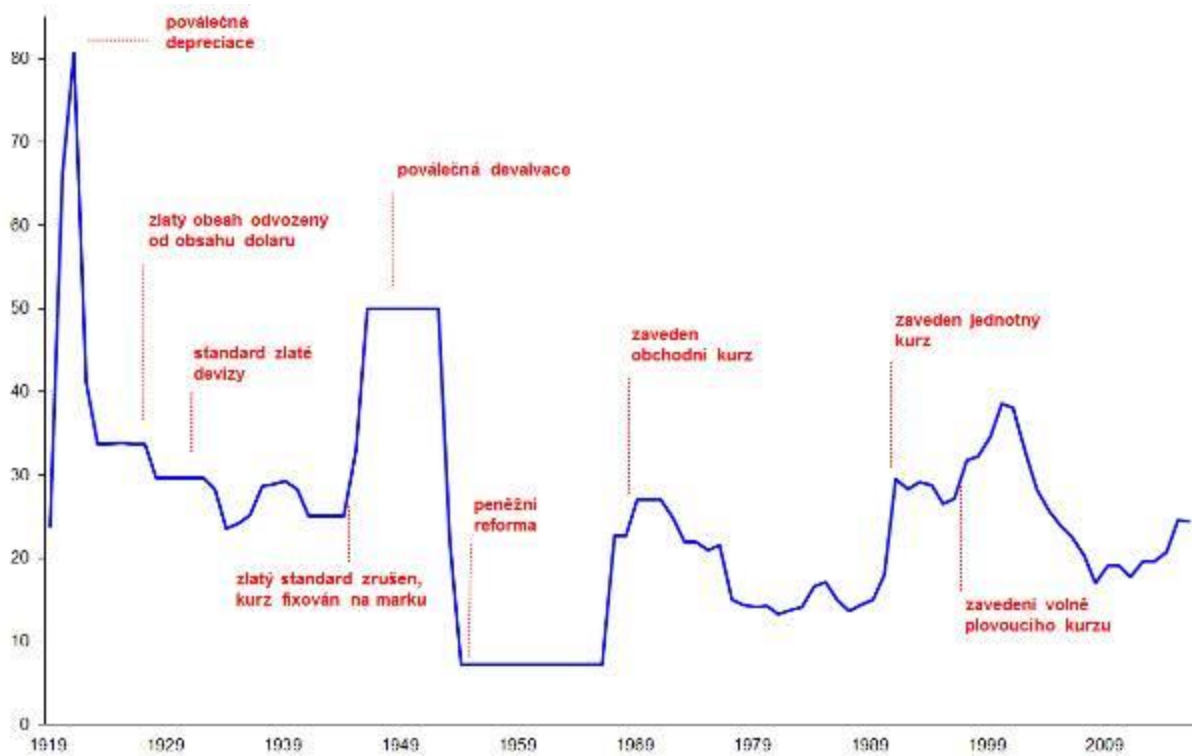

Vývoj hrubého domácího produktu

Vývoj inflace

Vývoj kurzu koruny k americkému dolaru.

Jaroslav Moravec, Jakub Kunert, 2017